

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Giftig Goud: Kwikvervuiling in Suriname

Aly, S.; Bijleveld, B.; Buis, J.; Edelenbosch, N.; van der Meer, T.; Rijdsdijk, K.F.

Publication date

2014

Document Version

Final published version

Published in

Geografie

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Aly, S., Bijleveld, B., Buis, J., Edelenbosch, N., van der Meer, T., & Rijdsdijk, K. F. (2014). Giftig Goud: Kwikvervuiling in Suriname. *Geografie*, 23(1), 28-29.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

‘Ik zal niet ontkennen dat kwik giftig is; het is gevaarlijk’, aldus Jimmy, een lokale goudwerker in de Brokopondo-provincie. De kleinschalige goudwinning in Suriname brengt grote hoeveelheden kwik in het milieu, met alle gevolgen voor mens en natuur van dien. Constructieve oplossingen – bijvoorbeeld vanuit overheid en mvo – worden niet geboden.

Giftig goud

KWIKVERVUILING IN SURINAME

Sarah Aly, Bas Bijleveld, Joris Buis, Nienke Edelenbosch, Tim van der Meer & Kenneth F. Rijdsdijk
Institute of Interdisciplinary Studies, Universiteit van Amsterdam

Suriname is niet alleen rijk aan olie, gas en bauxiet; er komt ook veel goud voor, in de uitgestrekte *greenstone belt* in Noord-Suriname. Deze zone is onderdeel van het oeroude Guyana-schild dat zich uitstrekt van de rivier de Orinoco tot de Amazone. Goud heeft zich hier gevormd in kwartsrijke aders in laag tot matig metamorfe gesteenten. Deze kwartsaders zijn gevormd tijdens de trans-Amazonische gebergtevorming tussen 2,26 en 2,08 miljard jaar terug. Tijdens de gebergtevorming werden granitische, uitvloeiings- en sedimentaire gesteenten afgezet, die samen een greenstone belt vormen. Goudhoudende, hete hydrothermale vloeistoffen werden naar boven geperst langs breuken en doorlatende grindlagen. Uiteindelijk werd goud afgezet in kwartshoudende aders of in *traps*, zoals in de bovenkant van geplooid grindlagen. Lokale tropische bodemvorming leidde vervolgens tot vertering van het gesteente en concentratie van goud in de meters dikke kleibodems.

Door de explosieve stijging van de goudprijs is de goudwinning in Suriname sinds eind jaren 90 in opmars. Aan de ene kant zijn er de multinationals, zoals IAMGOLD. Dit concern is actief in het Rosebel-district en wint ook op grote schaal goud in Canada en Burkina Faso. De jaarlijkse omzet in Suriname bedraagt meer dan 650 miljoen US dollar.

Daarnaast zijn er in Suriname zo'n 30.000 voornamelijk Creolen en Brazilianen, die vanuit opgezette dorpen in het gebied in groepen van zo'n tien personen het oerwoud intrekken om met primitieve middelen goud te winnen. Ze zijn vooral actief rondom het Brokopondomeer, ten zuiden van Paramaribo. Werken in de informele goudsector is een simpele manier om relatief (veel) geld te verdienen: scholing, expertise en startkapitaal zijn er amper voor nodig. Het kleinschalige winningsproces laat echter een spoor van ontbossing, vernieling en kwikverontreiniging achter.

De kleinschalige goudwerkers verwijderen eerst de natuurlijke vegetatie zodat de bodem vrijkomt. Vervolgens graven ze de kleirijke bodem af, spuit deze los en spoelen de modder door een langwerpige houten bak met richels. Tussen de richels zit kwik waar de goudhoudende modder overheen stroomt. De gouddeeltjes binden

Nadat de kleirijke bodem is blootgelegd, spuiten de goudwerkers de goudhoudende klei tussen de stenen los.

zich aan de kwik. Dit kwik-goudamalgam wordt vervolgens provisoirs verhit, waarbij kwikdampen vrijkomen. Het gros van de kleinschalige goudwerkers gaat zo te werk. Voor het winnen van één kilo goud gebruiken ze ongeveer één kilo kwik, en dat dagelijks. Op deze manier komt er veel kwikrijk water in de bodem en het grondwater. Het belandt uiteindelijk in het Brokopondomeer en kan tot gevaarlijke concentraties in de voedselketen accumuleren.

Het eten van vis uit riviertjes en het meer, het inademen van de dampen die vrijkomen bij de goudwinning en direct lichamelijk contact met kwik kan ernstige gevolgen voor de gezondheid hebben. Bovendien is het schadelijk voor aquatische en terrestrische ecosystemen, individuele organismen en de biodiversiteit.

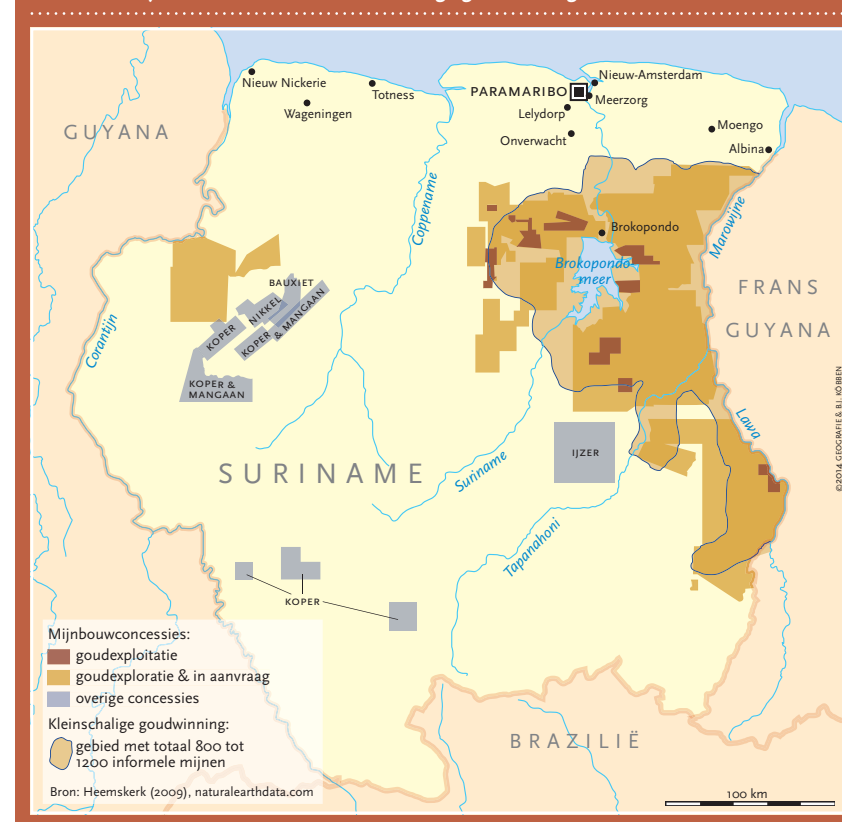
MAATREGELEN

De lokale bevolking is zich wel enigszins bewust van de problematiek maar toont weinig actiebereidheid. Dit komt onder andere doordat gezondheidseffecten pas op lange termijn merkbaar zijn. Ondanks de aanzetten van de overheid tot meer regulering, zoals de instelling van de Commissie Ordening Goudsector, gaat de kwikvervuiling gewoon door. De Commissie probeert de mijnbouwers te laten registreren en vervolgens hulp te bieden met voorlichting en voorzieningen. De kwikvervuiling treft voornamelijk de lagere klasse van de bevolking. Die heeft weinig op met de overheid omdat ze nauwelijks gehoord wordt en vanwege de vermeende corruptie. Daardoor laat bijna niemand zich als mijnbouwer registreren en hebben de maatregelen tot nog toe weinig effect. De afstand tot beleidsvoerders wordt nog versterkt door de gebrekkige infrastructuur, de lage bevolkingsdichtheid en de sociaaleconomische verschillen tussen inwoners van regeringsstad Paramaribo en de Brokopondo-provincie.

MVO

Naast de kleinschalige goudwerkers zijn in de Brokopondo-regio ook grootschalige mijnbouwconcerns, de toeristensector en natuurorganisaties actief. De eerste twee kunnen imago- en economische schade ondervinden door de kwikproblematiek veroorzaakt door de kleinschalige goudwinning. Onder de vlag van maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo) zouden de expertise en financiële middelen van bijvoorbeeld de internationaal opererende mijnbouwbedrijven kunnen worden ingezet om een verantwoord kwikgebruik in de kleinschalige mijnbouw te stimuleren. In de praktijk komt dit echter niet van de grond. Zo blijkt uit ons onderzoek dat IAMGOLD, een van de grootste mijnbouwconcerns actief in de regio, zich nauwelijks inzet voor sociale of ecologische hulpprogramma's. De meeste werknemers van IAMGOLD zijn buitenlander en voelen zich nauwelijks moreel verbonden met Suriname. Het mvo-programma van IAMGOLD richt zich vooral op de eigen werknemers en veel minder op de kleinschalige mijnbouwactiviteiten. Het is opmerkelijk dat bedrijven als IAMGOLD zich niet meer inzetten voor dergelijke mvo-programma's omdat die de voelbare spanningen in het gebied zouden kunnen verminderen. Deze spanningen ontstaan doordat de groot- en kleinschalige

Suriname: mijnbouwconcessies en kleinschalige goudwinning

mijnbouwers in hetzelfde gebied werken, aldus een anonieme bron. ‘IAMGOLD ondervindt problemen en hinder van de kleinschalige mijnbouwers’, maar een samenwerkingsverband is ‘niet mogelijk vanwege uiteenlopende belangen’.

Ook de toerismebranche en natuurorganisaties hebben last van de kwikvervuiling door de kleinschalige mijnbouwers. Het gebied wordt steeds minder interessant voor toeristen, en de ecosystemen worden zwaar aangetast. Ook deze organisaties hebben we gevraagd waarom ze niet helpen de goudwinning minder schadelijk te maken door het ontwikkelen van een mvo-programma. Dit zou de positie van de organisaties op de markt kunnen versterken en op langere termijn zouden vermindering van kwikvervuiling en herstel van de natuur kunnen leiden tot het aantrekken van bijvoorbeeld de toeristensector. Uit gesprekken met de betrokken organisaties blijkt het opzetten van zulke mvo-programma's lastiger dan van tevoren gedacht, omdat er nauwelijks politieke steun is vanwege conflicterende politieke belangen en omdat de financiële middelen niet toereiken.

Een vermindering van de kwikvervuiling in de Surinaamse kleinschalige goudsector is op korte termijn dus nog niet in zicht. •

In november en december 2012 zijn interviews gehouden met een kleinschalige goudwerker, een expert in de goudindustrie in Suriname, een ondernemer in de lokale toeristensector, het Wereld Natuur Fonds en een anonieme bron van IAMGOLD. De Commissie Ordening Goudsector (COG/Commission Regulation Gold Sector) was niet bereid tot een interview.

BRONNEN: ZIE WWW.GEOGRAFIE.NL